

**Ευρωπαϊκό Δίκτυο Εθνικών Θεσμών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα
(ΕΔΕΘΑΔ-ENNHRI)**

Προς τον Κύριο José Manuel Barroso
Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής
1049 Βρυξέλλες
Φαξ: +32 (0)2 296 42 84 / +32 (0)2 295 01 43

Εδιμβούργο, 10 Ιανουαρίου 2014

Ανοικτή επιστολή για την επικείμενη επίσκεψη της Τρόικας στην Ελλάδα

Αγαπητέ Πρόεδρε Barroso,

Εκ μέρους του Ευρωπαϊκού Δικτύου Εθνικών Θεσμών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (ΕΔΕΘΑΔ – ENNHRI), θα ήθελα να εκφράσω, στην ανοικτή αυτή επιστολή, τη βαθύτατη ανησυχία μας για τη δυσμενή επίδραση στα δικαιώματα του ανθρώπου των αξιώσεων της Τρόικας που πρόκειται να περιληφθούν στο τρίτο πακέτο βοήθειας για την Ελλάδα. Η ανησυχία μας βασίζεται στις παρατηρήσεις μας σχετικά με τον αντίκτυπο που είχαν τα δύο πρώτα πακέτα. Πολλές από τις απαιτήσεις που τέθηκαν με τα αντίστοιχα Μνημόνια Συνεργασίας έχουν εκπληρωθεί και εξακολουθούν να εκπληρώνονται σε βάρος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ελλάδα, κι ιδίως των ατομικών και πολιτικών, καθώς και των οικονομικών, κοινωνικών και μορφωτικών δικαιωμάτων.

Πρόσφατα, πολύ σημαντικοί θεσμοί και εμπειρογνώμονες, όπως ο κ. Cerphas Lumina, «ανεξάρτητος εμπειρογνώμονας των ΗΕ για τις επιπτώσεις του εξωτερικού χρέους και άλλων σχετικών διεθνών δεσμεύσεων των Κρατών στην πλήρη απόλαυση του συνόλου των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ιδίως των οικονομικών, κοινωνικών και μορφωτικών δικαιωμάτων», έχουν αναλύσει λεπτομερώς και επικρίνει τις δυσμενείς επιπτώσεις διαφόρων μέτρων λιτότητας συνδεδεμένων με πακέτα βοήθειας προς την Ελλάδα και άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Εντοπίστηκαν μέτρα που προκάλεσαν παραβιάσεις δικαιωμάτων του ανθρώπου, κατά τη διάρκεια της κρίσης, τόσο στην Ελλάδα, όσο και σε άλλες χώρες.

Κατά τη γνώμη μας, οι διαπιστώσεις αυτές δείχνουν ότι απαιτείται η θέσπιση νέων μέτρων και μεθόδων από την ΕΕ και την Τρόικα, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι αλλαγές πολιτικής που προτείνουν σε μια χώρα δεν πρόκειται να επηρεάσουν αυθαίρετα και με τρόπο δυσανάλογα δυσμενή ορισμένα τμήματα της κοινωνίας – ιδίως ευάλωτες ομάδες, ή να προκαλέσουν κατάφωρη καταπάτηση ουσιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου. Έχουμε πάντως πλήρη επίγνωση του ότι αυτό δεν είναι πάντα εύκολο, δεδομένου ότι δεν υπάρχει ακόμη δοκιμασμένη μεθοδολογία για την ενσωμάτωση των σχετικών με ανθρώπινα δικαιώματα ζητημάτων στη λήψη μακρο-οικονομικών αποφάσεων. Γιαυτό, καλούμε την Επιτροπή να συνεργασθεί με θεσμούς και εμπειρογνώμονες στα ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς μόνον από κοινού μπορούμε να αναπτύξουμε ικανότητες για ν'αντιμετωπισθούν οι προκλήσεις της κρίσης χωρίς σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Μόνο συνδέοντας τη διαδικασία λήψης μακρο-οικονομικών αποφάσεων με τα ανθρώπινα δικαιώματα μπορούμε να επιβραδύνουμε, και ίσως και ν'αντιστρέψουμε, το μετασχηματισμό της οικονομικής κρίσης σε ανθρωπιστική κρίση.

Προς αποφυγή περαιτέρω επιδείνωσης της κοινωνικής και ανθρωπιστικής κατάστασης στην Ελλάδα, επισημαίνουμε μια σειρά μέτρων λιτότητας, όπως αναφέρθηκαν από τον κ. Lumina, τα οποία έχουν προκαλέσει παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θα πρέπει, συνεπώς, να επανασχεδιαστούν, να αντικατασταθούν ή να καταργηθούν:

- **Απολύσεις, περικοπές μισθών και αυξήσεις φόρων** στο πλαίσιο ενός συστήματος κοινωνικής προστασίας, το οποίο δεν έχει σχεδιαστεί για να απορροφά υψηλά ποσοστά ανεργίας και πολύ χαμηλούς μισθούς.
- **Περικοπές σε συντάξεις και άλλες κοινωνικές παροχές.** Διαδοχικές περικοπές έχουν μειώσει έως 60% τις υψηλότερες συντάξεις και από 25% έως 30% τις χαμηλότερες.
- **Μείωση των δαπανών για τη δημόσια υγεία,** που συνεπάγεται, μεταξύ άλλων, μακρύτερους χρόνους αναμονής και υψηλότερο κόστος συμμετοχής, καθώς και τον αποκλεισμό φτωχών και περιθωριοποιημένων ομάδων από το σύστημα υγείας. Αυτό πρέπει να εξεταστεί σε συνδυασμό με το ότι όσοι είναι άνεργοι για διάστημα ανώτερο του έτους χάνουν την ασφάλιση υγείας. Κατά συνέπεια, ένας **αυξανόμενος αριθμός ανθρώπων που ζουν στην Ελλάδα στερείται τελείως την πρόσβαση ή δεν έχει επαρκή πρόσβαση σε υγειονομική περίθαλψη.**
- **Η ιδιωτικοποίηση των επιχειρήσεων κοινής ωφέλειας.** Η διαδικασία ιδιωτικοποίησης έχει προκαλέσει υψηλότερες δαπάνες και έχει καταστήσει πιο περίπλοκη την πρόσβαση σε βασικές δημόσιες υπηρεσίες, όπως είναι η ύδρευση, η αποχέτευση και η ενέργεια.

Επισημαίνουμε ότι δεν επιθυμούμε να συζητήσουμε την αναγκαιότητα ή το εύρος των μέτρων για τη μείωση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων. Θέλουμε ωστόσο να αναδείξουμε ότι πολλά από τα μέτρα αυτά δημιουργούν ιδιαίτερα προβλήματα για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η εφαρμογή τους προκαλεί παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς συχνά εφαρμόζονται ανεξάρτητα από τις συνθήκες της συγκεκριμένης κοινωνικής και οικονομικής δομής της χώρας, και χωρίς να έχουν αξιολογηθεί, πριν από την εφαρμογή τους, οι επιπτώσεις τους στα κοινωνικά και άλλα ανθρώπινα δικαιώματα.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων έχει ήδη καταδικάσει ορισμένα από τα μέτρα, κρίνοντας ότι εισάγουν διακρίσεις λόγω ηλικίας, όπως τα ακόλουθα:

- **Την καταγγελία της σύμβασης εργασίας χωρίς προειδοποίηση και αποζημίωση απόλυσης.** Το μέτρο αυτό επηρεάζει τις συνθήκες απόλυσης εργαζομένων που, κατά πάσα πιθανότητα, είναι νέοι. Εισάγει, επομένως, δυσμενή μεταχείριση έμμεσα συνδεδεμένη με την ηλικία, που συνιστά έμμεση διάκριση.
- **Τα χαμηλότερα ελάχιστα όρια αμοιβών για τους νέους εργαζόμενους – ο περιορισμός της κοινωνικο-ασφαλιστικής κάλυψής τους.** Μείωση του κατώτατου μισθού, για τους εργαζόμενους ηλικίας κάτω των 25 ετών, στο 68% του εθνικού κατώτατου μισθού.
- **Η μείωση ή κατάργηση συνταξιοδοτικών παροχών με βάση την ηλικία.**
- **Η μη πρόβλεψη ετήσιας άδειας για νέους εργαζόμενους ηλικίας 15-18 ετών (ειδικές συμβάσεις μαθητείας).**

Η παρούσα ατζέντα της Τρόικας, που επιστρέφει στην Ελλάδα στις 13 Ιανουαρίου, περιλαμβάνει και πάλι προτάσεις για μέτρα που απαιτούν ενδελεχή εξέταση ως προς τις επιπτώσεις τους στα ανθρώπινα δικαιώματα, πριν εφαρμοστούν, όπως τα ακόλουθα:

- **Η μείωση των ασφαλιστικών εισφορών των επιχειρήσεων.** Αυτό το μέτρο ισοδυναμεί με χρηματοδότηση των επιχειρήσεων από τους εργαζόμενους. Οι εργαζόμενοι θα αναγκάζονται είτε να αποδίδουν οι ίδιοι τις υπολειπόμενες εισφορές είτε να παραμένουν σε ορισμένες περιπτώσεις ανασφάλιστοι. Μία άλλη επίπτωση του μέτρου είναι το ότι η τρύπα – ύψους 800 εκατ. Ευρώ – στα ασφαλιστικά ταμεία θα πρέπει να καλυφθεί.
- **Ο καθορισμός του αριθμού των υπαλλήλων του δημόσιου τομέα** που θα τεθούν σε διαθεσιμότητα και θα ενταχθούν το 2014 σε σχέδιο κινητικότητας. Το Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης αναμένεται να παρουσιάσει σχέδιο αναγκαστικής κινητικότητας και απολύσεων για 12.500 ακόμη δημοσίους υπαλλήλους.
- **11.000 απολύσεις πρέπει να γίνουν έως το τέλος του 2014.** Αναμένεται επίσης η παρουσίαση ενός τελικού σχεδίου για την απόλυση 4.000 δημοσίων υπαλλήλων, υποχρέωση που εκκρεμούσε για τα τέλη του 2013, για την οποία όμως δόθηκε παράταση έως τις αρχές του 2014. Λαμβανομένου υπόψη του μικρού πληθυσμού της Ελλάδας, που φτάνει μόλις τα 11 εκατομμύρια, ένα τέτοιο μέτρο δε μπορεί να θεωρηθεί νόμιμο από τη σκοπιά των δικαιωμάτων του ανθρώπου και παραβιάζει το δικαίωμα στην εργασία. Η ανεργία στην Ελλάδα αυξήθηκε ήδη από 6,6% πριν από την κρίση σε 27,8% σήμερα. Καθώς προκύπτει πως οι νέοι θίγονται πολύ περισσότερο από το λοιπό πληθυσμό, το μέτρο αυτό συνιστά επιπλέον διάκριση.

Όλα τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεσμεύονται από υποχρεώσεις σχετικές με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η Ελλάδα πρέπει να ενισχυθεί με πολιτικές που θα της επιτρέψουν να τηρήσει τις υποχρεώσεις που απορρέουν π.χ. από το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα, την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη. Άλλωστε, τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελούν στόχους όλων των πολιτικών της ΕΕ, όπως ορίζει τόσο η Συνθήκη για την ΕΕ (Άρθρ. 2: «Η Ένωση βασίζεται στις αξίες του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου, καθώς και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ...») όσο και ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, που δεσμεύει όλα των όργανα της ΕΕ, σύμφωνα με το άρθρο 51 του Χάρτη

Τον Ιούνιο του 2013, το ΕΔΕΘΑΔ διοργάνωσε συνέδρια στις Βρυξέλλες και το Βερολίνο, όπου εμπειρογνώμονες ανέλυσαν την επίδραση των μέτρων λιτότητας στα ανθρώπινα δικαιώματα στην Ελλάδα, την Ισπανία και την Ιρλανδία. Οι εμπειρογνώμονες επισήμαναν σαφέστατα ότι τα μέτρα λιτότητας που έχουν ληφθεί έως τώρα θίγουν το σύνολο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στην Ελλάδα, π.χ. το δικαίωμα σε κοινωνική ασφάλιση προσβάλλεται από τις δραστικές περικοπές των κοινωνικών δαπανών. Το δικαίωμα στην υγεία παραβιάζεται διαρκώς –υπενθυμίζεται ότι π.χ. το κόστος εισαγωγής στα νοσοκομεία επιβαρύνει δυσανάλογα τους φτωχότερους και ότι το ένα τρίτο του πληθυσμού δεν διαθέτει κοινωνική ασφάλιση. Η σειρά απρόσμενων, περίπλοκων, αντιφατικών και διαρκώς μεταβαλλόμενων μέτρων λιτότητας άμεσης, και συχνά αναδρομικής ισχύος, επιτείνουν το γενικότερο αίσθημα ανασφάλειας και δυσπιστίας προς τους δημοκρατικούς θεσμούς. Αυτό

συνέβαλε στην ανησυχητική αύξηση του ρατσισμού και της πολιτικής βίας και στην άνοδο του νεο-ναζιστικού κόμματος της Χρυσής Αυγής.

Τα φαινόμενα αυτά δείχνουν ότι, τα δύο τελευταία χρόνια, τα μέτρα λιτότητας στην Ελλάδα έχουν υπερβεί την οικονομική σφαίρα και ότι πρέπει να σχεδιάζονται με προσοχή και να αξιολογείται εκ των προτέρων η ενδεχόμενη επίδρασή τους στα ανθρώπινα δικαιώματα. Καλούμε λοιπόν την Επιτροπή:

- να ξεκινήσει συστηματική και τακτική, εκ των προτέρων, αξιολόγηση της επίδρασης στα ανθρώπινα δικαιώματα όλων των μέτρων που προτείνονται στο πλαίσιο των πακέτων λιτότητας,
- να διασφαλίζει ότι τα μέτρα αυτά δεν προκαλούν παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων,
- να εντάξει θεσμούς και εμπειρογνώμονες στα ανθρώπινα δικαιώματα στη διαδικασία λήψης μακρο-οικονομικών αποφάσεων.

Επισυνάπτουμε στην παρούσα επιστολή τρία έγγραφα:

- μια Έκθεση, με την οποία η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ), μέλος του ΕΔΕΘΑΔ, ήδη από το 2010, τεκμηρίωσε την ανάγκη για διαρκή σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.,
- μια Σύσταση του Δεκεμβρίου 2011, όπου η ΕΕΔΑ κατέγραψε την οξεία επιδείνωση των ατομικών ελευθεριών και των κοινωνικών δικαιωμάτων,
- εισήγηση που παρουσίασε η Σοφία Κουκούλη-Σπηλιωτοπούλου, δικηγόρος, ως εκπρόσωπος της ΕΕΔΑ, σε σύνοδο των Εθνικών Θεσμών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και Συνηγόρων του Πολίτη, που έγινε στην έδρα του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στη Βιέννη, στις 7 και 8 Οκτωβρίου 2013.

Παρακαλούμε μη διστάσετε να έρθετε σε επαφή μαζί μας για περαιτέρω πληροφορίες. Παρακαλώ να επικοινωνήσετε απευθείας μαζί μου, με τον κ. Κωστή Παπαϊωάννου, της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (τηλ. +30 210 7233 221-2, e-mail: info@nchr.gr) ή τον κ. Michael Windfuhr, του Γερμανικού Ινστιτούτου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, το οποίο οργάνωσε τα συνέδρια στο Βερολίνο και τις Βρυξέλλες τον Ιούνιο 2013 (τηλ. +49 30 25 93 59-0, e-mail: windfuhr@institut-fuer-menschenrechte.de).

Αναμένουμε την απάντησή σας,

Με τιμή,

Prof. Alan Miller

Chair of the European Network of National Human Rights Institutions

Chair of the Scottish Human Rights Commission

4 Melville Street, Edinburgh, EH3 7NS

Tel. 0044(0)1312402989

www.scottishhumanrights.com